

Etsijän kutsu – Elämää ihmettelemässä

Tilda Enne

Tervetuloa Etsijä-lehden podcastiin. Tänäpään kanssani sosiaalista mediaa ihmettelemässä on Tampereen yliopiston viestinnän- ja median tutkimuksen professori Kaarina Nikunen.

Tervetuloa mukaan!

Kaarina Nikunen

Kiitos!

Enne

Sanottakoon tähän alkuun vielä sellainen asia, että tähän on Etsijä-lehden ensimmäinen omatuotantoinen podcast. Ensimmäinen meillä julkaistiin kuitenkin jo viime numerossa ja se tehtiin yhteistyössä Moreeni median kanssa.

Mutta tämä on nyt ensimmäinen kerta, kun ollaan ääniaalloilla meidän omalla konseptilla. Eli vähän tällaista testiversiota on myös tässä ilmassa. Kiitos kun rohkenit tulla meidän ensimmäiseksi vieraaksi.

Nikunen

Kiitos paljon ja ihan mukava olla.

Enne

Loistavaa. Katsotaan vielä oletko sitten loppupuolella samaa mieltä. Mutta joo, aloitetaan vaikka siitä, että kerro meille lyhyesti itsestä ja minkälaista tutkimusta sä teet.

Nikunen

No mä olen tosiaan täällä Tampereen yliopistossa mediatutkimuksen professorina ja tutkin mediaa ja sen yhteiskunnallista merkitystä tosi monelta eri kantilta.

Hyvin paljon viime aikoina tutkimus on keskittynyt sosiaaliseen mediaan ja siihen, millä tavalla siellä syntyy erilaisia eriarvoisuuden tai yhteisyyden kokemuksia. Miten sosiaalinen media ylipäättään muokkaa meidän ymmärrystä maailmasta ja yhteiskunnasta.

Enne

Tämän päivän aiheiden puitteissa, tähän on äärimmäisen relevanttia, niin sukelletaan siitä sitten tämän päivän aiheisiin. Eli me ollaan täällä keskustelemassa nimenomaan somen huomio- ja tunnetaloudesta,

sekä siitä, että minkälaista keskustelukulttuuria ne rakentaa, ja miten nämä elementit kietoutuvat siellä toisiinsa. Eli aloitetaan sillä, että maalataan vähän kontekstia siitä, että miten nämä alustat oikeasti vaikuttavat sen keskustelukulttuurin syntymiseen ja minkälainen se on ympäristönä ja miten se vaikuttaa ihmisten käytöksiin näillä verkkoalustoilla.

Kertoisitko meille vähän, että mitä on huomio- ja tunnetalous?

Nikunen

No huomiotaloudella tarkoitetaan sitä, että millä tavalla pyritään saamaan huomion kautta taloudellista hyötyä. Ja tietysti tässä sosiaalisen median kontekstissa, koska tulee niin valtavasti informaatiota joka paikasta, niin tärkeintä on saada itse kiinnitettyä sitä arvoa.

Eli tietyllä tavalla se taloudellinen arvo kääntyykin siihen omaan identiteettiin, eikä niinkään ehkä niihin tuotteisiin tai muihin asioihin.

Tunnetaloudessa sitten taas pohditaan sitä, että miten erilaisten tunteiden kierto sosiaalisessa mediassa niin, miten se kerryttää erilaisten asioiden merkitystä ja arvoa.

Ja ajatellaan, että nimenomaan tunteet on tosi tärkeitä siinä, miten asiat lähtee kiertämään sosiaalisessa mediassa, tai miten ne tulee näkyväksi. Ja sitten erilaiset tunteet tietysti kierrättää vähän eri tavalla, on erilaisia kuvastoja ja asioita. Erilaiset keskustelut pitää sisällään erilaisia tunneilmastoja.

Enne

Joo. Mulla saattaa olla pienemmoinen oletus tästä, mutta kysytään kuitenkin, että minkälaiset tunteet on sellaisia, mitä yleensä pyritään herättämään, jos taustalla on tämä taloudellinen hyöty. Mikä on arvokkain tunne, mitä lietsoa?

Nikunen

No kyllä se selvästi tutkimusten mukaan on tällainen kärjekkyys, riidat, kiistat, vihaisuus ja aggressiivisuus.

Kyllä ne näkyvät siellä nousevan tällaisen, joka ihmisiä kiinnostaa ja siellä ihmiset kerääntyvät tällaisiin riitojen ja kiistojen ympärille, jolloin se myös hyödyttää näitä alustoja, koska siellä on liikennettä.

Enne

Eli se oikeastaan kertoikin jo aika paljon niistä motiiveista, että minkä takia tällaiseen tunnetalouteen sitten lähdetään mukaan. Mutta osaatko vähän kertoa lisää vielä niistä taustoista, että onko tullut vastaan minkälaisia motiiveja on muuta kuin raha?

Nikunen

No tietysti voi ajatella, että ihmiset, jotka osallistuu näihin keskusteluihin, niin heidän motiveinaan usein on erilaiset ideologiset tai arvomaailmaan liittyvät kysymykset, joiden kautta pusketaan jotain tiettyä näkökulmaa.

Meidän poliittinen ilmapiiri tällä hetkellä, siihen liittyy juuri aika paljon tätä vihan ja rasismien keskustelua ja jopa lietsontaakin ehkä joissakin piireissä. Ja sitten toisaalta on myös tahoja, alustat ja markkinat, joiden näkökulmasta taas heidän motiivinaan enemmänkin on se taloudellinen hyöty, mutta alustat ja tavallaan ne ympäristöt ja markkinointi hyötyy siitä.

Enne

Joo, eli siinä on vähän tuollaiset kaksi tasoa, tai itse asiassa periaatteessa kolme.

Siellä on se, minkälaisella motiivilla alustat hakee jotain, sitten on se, mitä ne sisällön tuottajat hakee, ja sitten on vielä totta kai ne käyttäjät. Jos mietitään sellaisia alustoja, niin kuin vaikka YouTube, missä on sitten kommenttikentät ja muut.

Aika monitahoista tuo homma.

Nikunen

Kyllä on. Ja sitten tämä näkyy tietysti siinä, että millä tavalla alustat pyrkii esimerkiksi säätelemään niitä keskusteluja. Tietyllä tavalla kun ihmetellään, että miksi edelleen kaikkea tätä vihaa veloo ja keskustelu on polarisoitunutta, niin tietysti se, että kyllä uskoisin, että jos todella haluttaisiin jollakin tavalla tätä kaitsea ja säädellä, se varmaan onnistuisi jollakin tasolla.

Mutta koska siellä on kuitenkin ne tietynlaiset taloudelliset hyödyt, niin monet alustat esimerkiksi edelleen aika pitkälti nojaa siihen, että käyttäjät keskenään säätelevät sitä keskustelua. No se ei usein välttämättä tuota kauhean hyvää tulosta.

Enne

Joo, ei kyllä. Olen itse myös erilaisten sosiaalisten medioiden alustojen käyttäjänä huomannut, että silloin, kun tehdään jotain tällaisia moderointipyrkimyksiä, niin aika monesti ne näyttää aika pinnallisilta.

Se ei tunnu selvästi oikeasti kiinnostavan, vaan enemmän siltä, että näytetään siltä, että tehdään jotain tämän keskustelukulttuurin parantamiseksi. Mutta tuon pohjalta kuulostaa siltä, että siihen ei oikeasti ole heidän näkökulmastaan mitään hyvää syytä.

Nikunen

Niin, ellei se kääntyisi se taloudellinen hyöty niin, että tavallaan sitten tällainen hyvä keskustelukulttuuri yhtäkkiä vetäisikin puoleensa enemmän, jolloin siitä tulisi myös taloudellisesti hyödyllistä.

Enne

Musta tuntuu, että me saatetaan palata tähän keskustelun edessä. Mutta selvästi tämänkin pohjalta käy ilmi, että kun tunteiden ohjailua ja tällaista manipulatiivista herättelyä voidaan varmasti käyttää moniin tarkoituksiin, vaikka tämä vihat onkin sitten päällimmäisin.

Omassa tutkimuksessasi olet myös keskittynyt verkkovihaan ja mediasolidarisuuteen. Ja mulle itselle tuli itse asiassa mielikuva, että tässä on kaksi vastakkaista voimaa vaikuttamassa siihen, minkälaista keskustelukulttuuria me oltaisiin luomassa.

Aloitetaanko siitä, että syvennytään vähän tähän verkkovihaan, että mitä siinä tapahtuu ja mitä se on?

Nikunen

Verkkoviha viittaa tietysti nimenomaan verkossa paljon laajemmin erilaisia muotoja, mitä vihan tuottaminen voi saada aikaan. Eli siihen liittyy kaikenlainen toiminta.

Enne

Selvästi paljon laajempi konsepti kuin vihapuhe, mikä on laissakin huomioitu. Onko verkkovihaa itsessään huomioitu juridisesti, missä määrittely liittyy esimerkiksi kunnianloukkauksiin ja tämän tyyppisiin.

Nikunen

Vihapuhekin on laaja kategoria. Voi olla vihapuhetta, joka ei ole laitonta esimerkiksi. Siinäkin on eri muotoja.

Toki samalla lailla verkkoviha, niin siinä on monenlaisia muotoja, ja osa siitä voi olla semmoista, mikä on tavallaan tuomittavaa.

Enne

Sä olit mukana tekemässä valtioneuvoston 22 vuonna julkaistua selvitystä nimenomaan verkkovihasta. Minkälaisia löydöksiä teillä siinä oli?

Nikunen

Siinä tuli esiin aika selkeästi, että missä tätä verkkovihaa yleensä tuotetaan.

Eli tietyt ryhmät ja sivustot nousivat siellä, jotka ehkä olivat jo entuudestaan meillä hyvin tiedossa ja että tämä verkkoviha, että se tietyllä tavalla niin kuin se liittyy tietynlaisiin aiheisiin aika selkeästi. Me tiedetään, että maahanmuutto ja sukupuoli on tällaisia aiheita, joissa varmasti sen ympärillä tätä on ja sitten tietysti ruokavalio.

Enne

Okei, kaikki muut olin osannut odottaa, mutta tämä viimeisin yllätti!

Nikunen

Ja sitten tietysti siihen liittyy tätä manosfääriä, eli näitä naisvihan eri muotoja, joita tuotetaan tietyillä alustoilla.

Ja nämä tietyt alustat, yllilauta, vauva.fi on tällaisia, joissa sitä näkyy paljon. Ja se oli sillä lailla mielenkiintoista siinä tutkimuksessa, että me tehtiin yhteistyötä myös poliisiammattikorkeakoulun kanssa, jotka katsoivat, että minkälaisista verkkovihan muodoista on tullut tuomioita.

Se oli aika mielenkiintoista. Ei sinänsä yllättävää, että ne olivat mieshenkilöitä, mutta se, että ikäluokka oli vanhempaa keski-ikää pikemminkin kuin nuoria. Tämä oli mielenkiintoista.

Toki siinä aineistossa se oli aika pieni, koska sehän tavallaan kertoo vain siitä, mitkä on tuomittu ja ei ollenkaan siitä, mitkä on olemassa olevaa arkea.

Enne

Joo, mutta tuo oli kyllä aika yllättävä tulos. Musta tuntuu, että aika paljon silloin, kun puhutaan verkkovihasta tai ylipäätään sellasesta tosi provokatiivisesta sisällön tuottamisesta on se sitten twiitteinä tai muuta. Mutta sellainen trollauskulttuuri, niin aika paljon musta tuntuu, että se on yhdistetty nuoriin miehiin. Tämä oli yllättävä tulos.

Nikunen

Joo, että me todettiin, että välttämättä ihminen ei viisastu iän myötä. Ehkä näin. Mutta kyllä sitten, kun katsoo näitä erilaisia sivustoja ja vihapuhekeskustelua, niin kyllä sanoisin, että ne keski-ikäiset miehet on kyllä siellä aika hyvin edustettuna. Jos mietitään meidän poliittista kulttuuria, niin kyllähän se sielläkin näkyy.

Enne

Joo, kyllä varmasti näkyy. Löysittekö te tässä tutkimuksessa jotain sellaisia, että miten tätä voisi helpottaa? Aika moni varmasti alkaa olla jo uupunut tähän hyvin vihakylläiseen ja negatiivisiin tunteita herättävään verkkokeskusteluun, missä tuntuu, että kaikki on vaan todella kärjistynyttä. Oliko tässä tutkimuksessa sellaista, että mitä tälle asialle voisi tehdä?

Nikunen

Kyllä me nostettiin esiin tämä moderoinnin merkitystä. Se on tosi tärkeää ja on erilaisia tapoja lisätä sitä, nimenomaan sitä ihmismoderoinnin roolia, koska tällaisilla automaattisilla systeemeillä se ei välttämättä helposti muutu.

Se on aika tärkeää. Mietimme myös, miten voisi auttaa ihmisiä pääsemään irti näistä viharyhmistä. Sekin on sellainen, mitä ajattelen, että ei välttämättä ole niin helppoa tai ei ole sellaista väylää. Tämäkin olisi sellainen asia, mihin voisi kiinnittää huomiota ja ehkä järjestää jotain puhelinta, johon voisi ottaa yhteyttä ja muuta.

Tavallaan katsoa sitä vähän toisestakin näkökulmasta. Paitsi että yrittää sitä moderointia ja säätelyä vähän parantaa, niin sitten myös tällä tavalla jotenkin auttaa ihmisiä irti.

Enne

Tuohan kuulostaa paljon vastuullisemmalta ja kestävältä lähestymiseltä tähän asiaan. Ennemin kun olla vaan silleen, että onpa siellä ilkeitä ihmisiä. Vaan se, että yleensä, jos ihmisillä on tarve liatsoa eripuraa, niin kyllä siellä taustalla varmaan on jotain ongelmia, mitkä tuottaa myös sellaista keskustelua. Toivottavasti siihen tartutaan.

Nikunen

Ihan varmasti. Ja hirveän vähän on onnistuttu tutkimaan ihmisiä, jotka on levittänyt vihapuhetta tai osallistunut näihin.

Ja näitä motiiveja on pystytty selvittämään aika vähän, mutta sen verran, mitä niistä tiedetään, niin kyllä usein se on päättynyt silloin, kun elämässä on tapahtunut joku iso, on tullut joku elämänmuutos.

Että se voi olla joku työpaikka, uusi ystäväporukka, parisuhde, joka katkaisee sen. Että kyllä siinä tietyllä tavalla tämmöiset asiat kannattaa ottaa huomioon, kun miettii näitä kysymyksiä.

Enne

Aivan. Ja kun puhuit tuosta, että ollaan ryhmissä mukana, että se luo aika paljon tuollaista. Sitten jos miettii todella inhimillisestä näkökulmasta, niin jos se on sun lähipiiri, jos siinä on sun merkitykselliset ihmissuhteet, niin siinä on todella vaikea jotenkin yrittää muuttaa sitä, saatika irtautua siitä, koska ihmiset tarvitsee ihmisiä. Sehän on se lähtökohta.

Nikunen

Kyllä, ja sitten siinä on se kulttuuri, joka tavallaan kannustaa ja palkitsee siitä, että yhdessä vihataan jotain tiettyä ryhmää tai haavoittuvassa asemassa olevia turvapaikanhakijoita esim, on aika vaikea, kun siihen kannustetaan muualta.

Enne

Jos mennään tästä tosi inhimillisestä ja henkilökohtaisesta tasosta vähän laajempaan kuvaan niin semmoinen, mikä käsittääkseni tässä tuli myös ilmi, mikä on globaalina trendinäkin aika paljon huolestuttanut, demokratian heikkeneminen ja miten tämä verkon keskustelukulttuuri tuottaa sitä, niin haluaisitko avata tätä vähän lisää?

Nikunen

Joo, itse näen siinä sen, mikä minua ehkä henkilökohtaisesti huolestuttaa, on se, että kun meillä ei ole enää välttämättä sellaisia yhteisiä keskustelupaikkoja, joissa me

pystyttäisiin keskustelemaan yhdessä, vaan se hajautuu tämmöiseksi ja usein ajautuu riitelyksi, mutta sitten toisaalta ihmiset myös elää aika lailla niissä omissa kuplissaan.

Se, että ei tavallaan löydy sitä pohjaa semmoiselle yhteiselle keskustelulle tai totuudelle, että yksinkertaisesti ei nähdä, että joku ei usko samoihin totuuksiin, sanotaanko näin. Ja sitten mitä enemmän tällaisten algoritmisten mekanismien kautta vahvistetaan näissä ryhmissä niitä tietynlaisia omia tarinoita ja narratiiveja ja totuuksia, niin sitä vaikeampi on enää löytää sitä yhteistä keskustelupuolta. Ja sitten tietysti tämän tekoälyn aikakaudella enemmän ja enemmän pystytään myös luomaan todella todentuntuksia, valheellisia tarinoita.

Että kyllä mua huolestuttaa se, että mihin tämä vielä johtaa.

Enne

Elikkä tämä demokraattia heikkeneminen tarkoittaa sitä, että me aletaan elää ihan erilaisissa todellisuuksissa ja sitä kautta myös, jos ei me pystytä katsomaan tätä maailmaa edes jollain tavalla samasta paikasta, että voidaan sanoa, että tämä on totta ja tämä ei ole totta, niin kyllähän se tekee keskustelusta, saatika yhdessä elämisestä, aika vaikeaa.

Nikunen

Kyllä, ja sitten jos on jokin ryhmä, joka kyseenalaistaa demokratian pelisäännöt ja ryhtyy tulkitsemaan omia sääntöjä jotenkin enemmän oikeiksi, niin kyllähän se tuottaa todella vakavaa ongelmaa tämmöiselle demokratialle.

Enne

Joo, itselleni tulee nyt ensimmäisenä mieleen esimerkkinä presidentin vaaleista Jenkeissä ja siellä tästä QAnonin ja Trumpin fanijoukosta, aika iso irtaantuminen siitä jotenkin jaetusta todellisuudesta ja siinä puututtiin demokraattisiin prosesseihin todella kovasti. Onko tämä ehkä esimerkki selatteesta, mitä tuo voi äärimmillään tarkoittaa?

Nikunen

Kyllä varmaan itsekkin ajattelen juuri, että nämä Yhdysvaltain presidentinvaalit on ollut aika huolestuttava merkki siitä. Ja siitä, että mikä tahansa menee läpi tietyllä tavalla, että sillä ei ole enää väliä, että jos yritetään jollakin tavalla faktojen kautta osoittaa joku asia, että joku asia on valheellinen. Mä itse ajattelen, ja tämä liittyy nyt tähän tunnetalouteen ja tunteiden kiertoon, että usein näissä ryhmissä, kun kiertää joku vaikka valheellinen kuvasto ja narratiivit jatkuvasti, niin ne alkaa tuntumaan todelta. Ja se *tunne* siitä, että tämä on totta, on tärkeämpi kuin se fakta.

Kysymys ei ole enää siitä kertomuksesta, vaan se on siitä tunteesta.

Enne

Aivan, toi onkin tosi hyvä pointti, että miten se aidosti juurtuu ihmiseen, se on sen tunteen kautta. Selatteesta retoriikasta, että se millä on väliä on faktat eikä tunteet, ei näytä pitävän kauheasti paikkaansa.

Ehkä niillä tunteilla on tosi iso rooli siinä.

Nikunen

Niillä on todella iso rooli siinä, miten ihmiset orientoituu ja mihin ne suuntaa sen energiansa ja millä tavalla ne ymmärtää maailmaa. Miten asiat puhuttelee tai koskettaa heitä.

Enne

Joo. Ja tätä kautta vaikuttaa myös siltä, että tunteet on se voimakas mekanismi siinä, että miten tällaiset verkkoviha-asiat valuu fyysiseen todellisuuteen ja tuottaa jotain tällaisia reaali maailman todellisia ilmiöitä, niin kuin esimerkiksi vaikka nämä USAn presidentinvaalit. Mutta onko jotain muita mekanismeja tai tapoja, mitä sinulle tulisi mieleen, että miten se verkon tällainen tunne- ja keskustelukulttuuri vaikuttaa meidän todelliseen arkeen?

Nikunen

Kyllähän se vaikuttaa ihmisten tekoihin. Tämä on vihapuhetutkimuksessa selkeästi osoitettu, että kyllä se mitä keskustellaan, se vaikuttaa omaan ajattelumaailmaan ja ymmärrykseen maailmasta.

Kyllä se vaikuttaa myös tekoihin. Jos ajatellaan viimeaikaisia väkivallan tekoja, niin niissä usein kuitenkin on taustalla se, että ihminen on ollut mukana jossain tällaisissa ryhmissä ja saa siitä voimaa.

Ei aina, en sano, että se on liian yksinkertaistavaa, että aina kaikki verkossa vaikuttaa suoraan, mutta sillä on voimaa tässä mielessä, että se mitä verkossa tehdään, niin se vaikuttaa.

Ja tietysti sitten voi ajatella, että myös hyvässä sillä voi olla merkitystä. Ihan hyviäkin asioita voi edistää, voidaan koota ihmisiä yhteen ja saada aikaan asioita sitäkin kautta.

Enne

Ja hyvä kun sanoit tuon, koska ehkä kaiken tämän vihapuheen ja verkkovihan vastapainoksi, niin voisi olla hyvä, että aletaan keskustella nyt siitä mediasolidaarisuudesta. Minkälaisia hyviä asioita sitten tunteen ja myös tämän huomiotalouden kautta voidaan verkkoon tuottaa? Mitä tämä mediasolidaarisuus tarkoittaa?

Nikunen

No se tarkoittaa erilaisia tämmöisiä solidaarisuuden muotoja, joita media välitteisesti voidaan tuottaa ja miten esimerkiksi, jos ajatellaan vaikka sosiaalista mediaa, niin millä

tavalla voidaan edistää semmoista yhteistä kokemusta ja sitä tunnetta, että me ollaan täällä yhdessä ja jaetaan yhteistä vastuuta.

Enne

Joo, eli se on sellainen vähän niin kuin tukiverkosto-tyylinen. Haluatko avata, että millä tavalla se solidaarisuus ilmenee nimenomaan näillä media-alustoilla? Onko tämä pelkästään sosiaalisen median asia, vai onko siinä mukana muitakin verkko-alustoja?

Nikunen

Kyllä siinä voi olla mukana muitakin verkko-alustoja, mutta se liittyy usein sellaiseen toiminnan muotoon. Usein se voi olla jotain kamppailua jonkun oikeudenmukaisemman maailman tai asian puolesta. Paljon on sosiaalisia liikkeitä, jotka toimii verkossa ja pyrkii edistämään oikeudenmukaisuutta. Mutta sitten se voi liittyä myös johonkin sellaiseen, mikä tuottaa tällaista solidaarisuuden tunnetta.

Enne

Ja solidaarisuuden tunteeseen uskon, että kuuluu sellaiset asiat kuin empatia, ehkä jopa mielihyvä, tai voihan sielläkin olla varmaan sellaisiakin vaikeampia tunteita kuin vaikka suru tai jotain muita tällaisia.

Mutta ilmeisesti siinä on tavoitteena se, että näiden tunteiden kautta jotenkin ajetaan yhteiseen toimintaan.

Nikunen

Joo, kyllä. Ja jotenkin semmoinen ajatus, että se empatia on mun mielestä hyvin tärkeä, tai myötätunto. Ja semmoinen, että on pyrkimys johonkin yhteiseen päämäärään tietyllä tavalla ja tämmöiseen jaettuun kokemukseen.

Mutta sitten voidaan ajatella, että on tämmöistä mukaanottavaa solidaarisuutta ja poissulkevaa solidaarisuutta. Kyllähän näissä viharyhmissäkin on paljon sellaista solidaarisuutta, mutta se on nimenomaan poissulkevaa ja se on siinä mielessä erilaista, että se kohdistuu joitakin vastaan.

Enne

Joo, tuosta itse asiassa olisinkin halunnut kysyä seuraavaksi, koska minusta tuntuu, että jos puhutaan tällaisista demokratiaa ehkä heikentävistä ideologioista tai ryhmistä, jotka pyrkii siihen, että yrittää pienentää jotakin toista ryhmää tai heidän oikeuksia. Musta tuntuu, että ainakin siinä retoriikassa ja kielen käytössä aika paljon esiintyy samanlaisia mekanismeja, että no niin, ”täällä yhdessä me pidämme toisistamme huolta”, mutta siinä on aika paljon väliä, että kuka sen tekee ja mitä siinä haetaan. Mutta näennäisesti mielestäni aika helposti ne saattaa vaikuttaa samalta.

Silleen äkkiseltään.

Nikunen

Kyllä ja usein ajatellaan jotenkin juuri tämän retoriikan kautta ehkä, että niissä on jotain samankaltaista, mutta ajattelen, että on hirveän tärkeää kiinnittää huomiota siihen arvopohjaan ja millä arvoilla ja kenen puolesta tai ketä vastaan siinä kamppaillaan. Usein justiinnsa voi olla, että solidaarisuutta käytetään kuitenkin jotain muita vastaan ja sillä pyritään vahvistamaan jotain samankaltaisten, vaikka sanotaan nyt valkoisten suomalaisten yhteisyyttä, vaikka tummaihoista Lucia-neitoa vastaan tai jotain muuta tämän tyyppistä.

Enne

Joo, hyvä esimerkki tässä kohtaa. Joo, no ehkä sellainen, kun tässä nyt kun nämä saattaa näennäisesti vaikuttaa, nämä molemmat tällaiset solidaarisuushakuiset ilmiöt samankin kaltaisilta, mutta tausta on hyvin eri ja niissä pyritään herättämään kuitenkin vähän erilaisiakin tunteita käsittääkseni, niin tällainen aito mediasolidaarisuus, joka pyrkii yhdistämään ja mun mielestä myös edesauttamaan demokratiaa, niin onko tämä mediasolidaarisuus sun mielestä onnistunut muuttamaan tätä verkkokeskustelun kulttuuria?

Nikunen

No ehkä joillakin tasoilla kyllä. Mä ajattelen, että jos mietitään aikaa, että miten sosiaalinen media on tavallaan pystynyt tuomaan ihmisiä yhteen, ja on pystynyt edistämään ja auttamaan monin osin monia ryhmiä, niin se on ollut ihan merkittävää. Tämä on erityisesti ehkä näkyvää semmoisissa autoritaaristen maiden konteksteissa, joissa ihmisten on vaikea ilmaista oikeuksia. Mietitään vaikka iranilaisten naisten kamppailua ja monia tämmöisiä, niin silloin se on hirveän merkittävää ollut.

Voi olla, että tässä meidän omassa tämmöisessä demokratia-ajatuksessa siitä, että me ollaan täällä yhdessä. Ja meidän pitäisi jotenkin tuntea solidaarisuutta toisiamme kohtaan laajasti, eikä niin, että vain samankaltaisia kohtaan.

Enne

Tuo on tosi huojentavaa kuulla. itse sosiaalisessa mediassa ja muutenkin verkossa pyöriessä. Tulee kaikennäköisiä adresseja ja muita tällaisia, että aihe on selvästi hyvä ja tällä pyritään jotain auttaan, mutta siinä saattaa helposti tulla sellainen olo, että onko tällä mitään väliä. Koska jotenkin ei niistä tule sellaisia konkreettisia ja helposti silmin nähtäviä muutoksia välttämättä, niin tuntuu tosi rohkaisevalta kuulla, että se kuitenkin selvästi ihan tutkitusti edistää jotain ja jotain tapahtuu?

Nikunen

Kyllä sanoisin niin. Toki on varmasti paljon myös semmoisia, joissa esimerkiksi tavoitteet jäävät aika ohuiksi tai siinä ehkä enemmän kiinnitetään huomiota siihen omaan hyvän mielen tunteeseen, eikä niinkään oikeasti auteta jollakin konkreettisella tavalla.

Mutta aina ajattelen tämmöisen suomalaisen tutkijan, joka on tuolla Stanfordin yliopistossa, **Liisa Malkin** ajatusta tämmöisestä imaginative politics, eli tämmöistä mielikuvitteellinen tai kuvitteleva politiikka, joka on pieniä tekoja. Ja ne pienet teot on aina tärkeitä. Että tavallaan vaikka asiat ei muutu heti, niin ei pidä luovuttaa.

Enne

Joo, toi on hyvä rohkaiseva loppukaneetti tästä aiheesta. Otetaan vielä pieneksi yhteenvedoksi tähän loppuun, että käännetään tämä vähän tällaisen arjen tason kokemukseen:

Koetko sinä, tai onko sinulla jotain mielipidettä tai käsitystä siitä, että nyt kun tämä verkkoilmapiiri on näin monimutkainen ja selkeästi vaikuttaa pyritään ihan hirveästi se, että miten sä käyttäydyt ja puhut tai mihin sä osallistut tai jätät osallistumatta.

Onhan tuo verkko sellainen runsaiden ärsykkeiden maailma, missä koko ajan tuputetaan jotakin. Ollaanko me valmiita tähän? Onko meillä jotenkin riittävää osaamista tai medialukutaitoa? Mitä se vaatisi?

Nikunen

Kyllähän ajattelen, että jatkuvasti ihmiset joutuvat opettelemaan ja miettimään osallistumista. Ehkä vähän liikaa, että ihmisillä menee todella paljon aikaa myös siinä, että yrittää pärjätä siellä sosiaalisessa mediassa. Mutta ajattelen, että samaan aikaan on myös jossain tunnistettu laajemmin se, että tarvitaan vähän parempia verkkoympäristöjä. Niitä myös koko ajan yritetään luoda.

Tämä on ehkä sellainen toiveikas näkökulma siihen, että jollakin tavalla yritetään myös uusia pelisääntöjä luoda. Syntyy tällaisia uusia paikkoja, joku Blue Sky ja muita, joissa yritetään tätä kohti. Mutta kyllä ajattelen, että tällaisessa nykyisessä sosiaalisessa mediassa on jatkuvaa opettelua. Ja sitten ihmiset hyvin paljon myös rajaa pois asioita.

Ja mä ajattelen, että se on ihan hyvä, että voi myös tehdä niitä ratkaisuja omassa elämässä. Että kaikessa ei tarvitse olla mukana. Että voi yrittää myös rajoittaa sitä omaa sosiaalista mediaa.

Mutta toki yrittää myös jotenkin pysyä yhteydessä muihin.

Enne

Joo, joo. Tuo kuulostaa ihan hyvältä, että pitääkin laittaa omia rajoja, ettei tarvitse altistua siihen FOMO-tunteeseen, että jää kaikesta paitsi.

Saa sanoa ei.

Nice. Tätä keskustelua voisi jatkaa vaikka kuinka pitkään, mutta meillä alkaa aika loppuun.

Kiitos tosi paljon. Siinä oli paljon hyviä pointteja ja aika yllättäviäkin uusia asioita, mistä en ollut tietoinen.

Ihan tähän loppuun vielä, että minä olen tosiaan Tilda Enne ja tänään Etsijän kutsussa me mietittiin somen keskustelukulttuuria ja täällä kanssani ihmettelemässä oli Tampereen yliopiston viestinnän- ja mediatutkimuksen professori Kaarina Nikunen.

Kiitos tosi paljon ja myös kaikille meidän kuuntelijoille: Kiitos paljon.

Nikunen

Kiitos.